

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΟΥΚΑΔΑΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ

ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ
Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ
Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Άγιος Πορφύριος ο Κουσσοκαλυβίτης – Η ζωή του και το έργο του**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γεώργιος Ν. Φουκαδάκης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασσιπίδης
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Δημήτρης Χαροκόπος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Γεώργιος Ν. Φουκαδάκης, 2020

© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Αρχείο του Ιερού Ησυχαστηρίου *Η Μεταμόρφωσης του Σωτήρος*,
Μήλασι Ωρωπού

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2020

Πρώτη έκδοση: Ιούνιος 2020

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3498-8

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3499-5

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτί.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΦΟΥΚΑΔΑΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ

ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ
Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ
Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Πρόλογος: Φώτιος Γ. Παπαγεωργίου, θεολόγος

*Στη σύζυγό μου Ιωάννα
και
στον γιο μου Νικόλαο*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	19

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΩΣ ΚΟΣΜΙΚΟΥ (1906-1918)

1. Η παιδική ηλικία του Αγίου Πορφυρίου στον Άγιο Ιωάννη της Εύβοιας (1906-1912) – Οι γονείς του	33
2. Στο ανθρακωρυχείο: «Μικρό παιδί έμπαϊνα μέσα στις γαλαρίες»	43
3. Στη Χαλκίδα στα επτά του χρόνια, για να εργαστεί σε παντοπωλείο (1913-1914)	44
4. Στον Πειραιά στα εννιά του χρόνια, στον νονό του για εργασία (1915-1918) – Η αναχώρησή του για το Άγιο Όρος	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο ΟΣΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ ΩΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ (1918-1925)

1. Στα Καυσοκαλύβια (καλύβη Αγίου Γεωργίου) ως δόκιμος μοναχός στα δώδεκα χρόνια του	54
2. Οι γέροντές του στα Καυσοκαλύβια: Γέροντας Παντελεήμων και ο παπα-Ιωαννίκιος – Τα διακονήματα και το εργόχειρό του	63

3. Η άσκησή του στα Καυσοκαλύβια – Η υπακοή του – Η «μνήμη θανάτου»	80
4. Η μοναχική κουρά του και ως μεγάλοςχημος μοναχός	94
5. Ο Ρώσος γερο-Δημάς και το διορατικό χάρισμα	98
6. Το αηδόνι στα Καυσοκαλύβια που υμνούσε τον Δη- μιουργό του	107
7. Τα σαλιγκάρια και η σοβαρή αρρώστια του	110
8. Η φυγή από το Άγιο Όρος στα δεκαεννιά χρόνια του (1925)	114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΩΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ: ΣΤΗΝ ΕΥΒΟΙΑ (1925-1940)

1. Στο χωριό του, στον Άγιο Ιωάννη στην Εύβοια, ως μονα- χός	119
2. Μονή του Αγίου Χαραλάμπους Λευκών (1925-1938): «Πορφύριος ιεροδιάκονος»	123
3. Μονή Αγίου Νικολάου στην Άνω Βάθεια της Εύβοιας (1938-1940)	143

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΟΛΥΚΛΙΝΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ (1940-1973)

1. Η πρόσληψη του Αγίου Πορφυρίου στην Πολυκλινική Αθηνών, στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου στην Ομόνοια	147
2. Η διακονία του στους άρρωστους της Πολυκλινικής Αθηνών, στην Ομόνοια και σε οίκους ανοχής: Οι δικές του δυσκολίες	163
3. Τα ταξίδια του: Μήλος, Όσιος Λουκάς και Δελφοί, Βραΐλα, Αμυγδαλιά, Χάνια, Μάζι Φθιώτιδας, Φράγμα του Μέγδοβα, Σπέτσες	188

4. Στην Πάτμο, «κάτι το μοναδικό»!	202
5. Επιστροφή στην έκφραση της αγάπης στην Πολυκλι- κή – Στο Άγιο Όρος – Ορισμένα σχέδιά του	203

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΚΑΛΛΙΣΙΑ: ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ (1973-1979)

1. Στα Καλλίσια της Πεντέλης – Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου – Υψηλοί επισκέπτες	215
2. Προσκύνημα στα Ιεροσόλυμα και στο Σινά	229
3. Το έμφραγμα του μυοκαρδίου	235
4. Η αναζήτηση τόπου για το ησυχαστήριό του – Στην καλύβη του Αγίου Δημητρίου στην Κερασιά – «Είδε» το Μήλεσι	237

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΤΟ ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟ ΣΤΟ ΜΗΛΕΣΙ ΩΡΩΠΟΥ (1979-1991)

1. Το ησυχαστήριο στο Μήλεσι	248
2. Οι εργασίες στο ησυχαστήριο – Η εκκλησία της Με- ταμόρφωσης του Σωτήρα	249
3. Η εγχείρηση του καταρράκτη και οι παρενέργειές της – Άλλες αρρώστιες	259
4. Οι επισκέπτες του στο Μήλεσι: Καθηγητές πανεπι- στημίου και απλοί άνθρωποι – Ιστορίες ζωής	265
5. Με το τηλέφωνο	292
6. Η επάνδρωση της καλύβης του Αγίου Γεωργίου στα Καυσοκαλύβια (1984)	299
7. Η αρχαία ελληνική γλώσσα	302
8. Τα τραγούδια που αγαπούσε	304
9. Με τον γέροντα Σωφρόνιο του Έσεξ	307
10. Το δύσκολο τέλος του στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι: Το γήρας και οι ασθένειές του	310

11. Στην Αχλαδερή της Εύβοιας	324
12. Προετοιμασία για το «μεγάλο ταξίδι»: Τα τρία τελευταία χρόνια του στο Μήλεσι – Οι εντολές για την κοίμησή του	335

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΣΤΑ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ (1991)

1. «Θέλω να πάω στα Καυσοκαλύβια»	343
2. Η οριστική επιστροφή του στο Άγιο Όρος, στην καλύβη της μετανοίας του στα Καυσοκαλύβια (1991)	348
3. Το τελευταίο διάστημα της ζωής του στα Καυσοκαλύβια – Οι επισκέπτες των τελευταίων ημερών – Οι τελευταίες ημέρες του βίου του	360
4. Η οσιακή κοίμησή του – Η εξόδιος ακολουθία και η ταφή του	372
5. Η εκταφή του αγίου λειψάνου του	394

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗ

1. Λόγος για τον Θεό – Η πίστη – Οι δυο δρόμοι προς τον Θεό	387
2. Η Εκκλησία: Έννοια, σκοπός, Μυστήρια	389
3. Ο Χριστός είναι «το παν»	394
4. Η προσευχή προς τον Θεό: Το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με» – Η δοξολογία	396

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. Ο μοναχισμός – Η μονή – Ο γέροντας – Οι άγιοι 403
2. Γονείς, δάσκαλοι και παιδιά 408

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

1. Η πνευματική ζωή: Ο άνθρωπος, ο χριστιανός, ο θείος έρωτας 413
2. Η στροφή προς το καλό 415
3. Η άσκηση: Η νηστεία, οι μετάνοιες, η εργασία 416
4. Οι αρετές: Η ταπείνωση, η αγάπη, η υπακοή 418
5. Η υμνολογία και η μουσική της Εκκλησίας 422

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΘΗ

1. Περί παθών: Εγωισμός, νωθρότητα, στενοχώρια, απελπισία, κατάθλιψη, μοναξιά, άγχος 427
2. Το κακό: Η προέλευση και η «δύναμή» του 430

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΙΩΝΙΑ ΖΩΗ

1. Ο χρόνος και ο θάνατος – Η Εκκλησία – Η «μετάβαση» και οι κεκοιμημένοι 432
2. Ο Παράδεισος 435
3. Η Κόλαση και ο Διάβολος 436

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΤΟ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ ΧΑΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

1. Τι είναι το χάρισμα	441
2. Τα χαρίσματα του Αγίου Πορφυρίου: Διορατικό, προορατικό, προφητικό και ιαματικό – «Βλέπω πολλά πράγματα»	442
3. Μαρτυρίες για τα χαρίσματά του: «Είδε» στην Κύπρο, στη Σερβία, στη Ρουμανία, στον Περσικό Κόλπο – Οι καρποί των χαρισμάτων	445
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	457

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

*«Μέγιστον εις ψυχὴν ωφέλειαν,
βίος γενναίων και φιλοθέων ανδρών»¹*

Με βαθύτατο αίσθημα συγκίνησης και ευθύνης αποδέχτηκα την τιμητική πρόταση να προλογήσω με την αδύναμη γραφή μου την ευλογημένη προσπάθεια του εκλεκτού εκπαιδευτικού Γεώργιου Ν. Φουκαδάκη να παραδώσει εις ωφέλειαν ψυχών, –μετά την πανθολογουμένως επιτυχή έκδοσιν περί του βίου του Αγίου Παΐσιου του Αγιορείτου– το νέο βιβλίο του, αφιερωμένο εις τον Άγιον του καιρού μας και των χρόνων μας, τον Γέροντα Πορφύριον τον Κασοκαλυβίτην, τον Άγιον της Ομόνοιας.

Είναι ένα νέο εγχείρημα που έρχεται μετά από μεγάλη προετοιμασία του συγγραφέως και φωτισμό της Θείας Χάριτος, που βοηθάει τον αδύναμο βηματισμό μας να πλησιάσουμε βιωματικά αυτές τις φωτισμένες και αγιασμένες ψυχές. Και το επιτρέπει αυτό η αγάπη του Θεού, το ενθαρρύνει η πατερική μας παράδοση και διδασκαλία για τη δική μας πνευματική καθοδήγηση, πρόοδο και αναγέννηση.

Στη μακρά πορεία της ιστορίας, εξεχόντως στη ζωή του ιερού σώματος της Εκκλησίας επιβεβαιώνεται ο Αγιογραφικός λόγος κατά τον οποίον είναι: «θαυμαστός ο Θεός εν τοις Αγίοις Αυτού»

---

1. Λόγος εις τον Άγιον Σπυρίδωνα. (Σ.τ.Σ.)

και επιμαρτυρείται η πίστις μας ότι η αγάπη του Θεού δεν εγκαταλείπει τα πλάσματά Του, πολύ δε περισσότερο σε εποχές δύσκολες· εποχές σαν τις δικές μας που αρκετοί μιλούν για σημεία «θεοεγκατάλειψης». Δεν είναι και δεν ήταν ποτέ θετική αυτή η ενατένιση της ζωής. Η αγάπη του Θεού είναι πάντα ζωοδότρα και στις εποχές της «θεοαποστασίας» εκ μέρους των ανθρώπων στέλνει λαμπάδες έμψυχες και φώτα να μας φωτίσουν για να αντλούμε ελπίδα και θάρρος μέσα από τη ζωή τους.

Μία από αυτές τις ευλογημένες λαμπάδες –δόξα τω Θεώ– τις πάρα πολλές των χρόνων μας είναι ο βιογραφούμενος στις σελίδες αυτού του βιβλίου Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης. Ένας Άγιος, μία πνευματοφόρα μορφή που με τη ζωή του την ένθεη και τη σωματική του βιωτή σε μία –εν πολλοίς– απονευματωμένη εποχή, μας αποκαλύπτει το άπειρον έλεος της αγάπης του Θεού και όπως λέγουν σεβάσμιοι γέροντες, εκεί στο Άγιον Όρος, είναι η μυστική φωνή του Ουράνιου Πατέρα που μας λέγει: «...παιδιά μου, μη δειλιάζετε· θα σας στηρίξω· κοιτάτε φώτα γύρω σας και δίπλα σας...»

Η φωτισμένη και χαρισματούχος προσωπικότητα του Αγίου Πορφυρίου και όλων των Αγίων «των πάλαι τε και νυν» μας καλούν και μας βοηθούν να προσεγγίσουμε με ευλάβεια το μέγα μυστήριο και το θαύμα της Χάριτος του Θεού. Και ο Άγιος Πορφύριος από μικρό παιδάκι είχε την ευλογία αυτής της Χάριτος· μέσα στην ευλογημένη οικογένειά του· οικογένεια ευσεβών γονέων· οικογένεια πολύτεκνη· ζωή δύσκολη κατά τα ανθρώπινα κριτήρια· ζωή, όμως, προσανατολισμένη σταθερά στην πίστη προς τον Σωτήρα Κύριον.

Το νιώθουμε αυτό στις σελίδες αυτού του βιβλίου. Σε όλη την πορεία του, από τα πρώτα βήματα προς το Άγιον Όρος μέχρι την πνευματοφόρα δράση του ως πνευματικός πατέρας και καθοδηγητής ψυχών μέσα στον κόσμο.

Μικρό παιδάκι στο Άγιον Όρος έδειχνε «σημάδια» χωρίς πολλές φορές και ο ίδιος να το νιώθει, οι γύρω του, όμως, οι πνευμα-

τικοί του πατέρες και οι άλλοι μοναχοί άρχισαν να καταλαβαίνουν ότι αυτό «το καλογεράκι» είχε «τη σφραγίδα της δωρεάς» και πάνω σ' αυτό το καλό χωράφι δούλεψαν με πολλή αγάπη και φροντίδα οι Άγιοι Πατέρες του, προς τους οποίους ο ίδιος αναφέρει στην πνευματική του διαθήκη, έκανε «άκρα υπακοή». Η αγάπη του Θεού, το μυστήριο του Θεού του «δώρησε» –μέσα από περιπέτεια της υγείας του, την οποία ο Άγιος θεωρούσε ευλογία– σε όλους εμάς.

Ήθελε ο Θεός να φυτέψει έναν Άγιο μέσα στην καρδιά της Αθήνας. Ποια χρονολογία; Το 1940 εν όψει αυτής της μεγάλης εθνικής και παγκόσμιας περιπέτειας.

Αυτή τη θαυμαστή και ευεργετική για αναρίθμητες ψυχές πορεία με πολλή χαρά και υπερπλεονάζοντα σεβασμό, παρακολούθει ο αναγνώστης σ' αυτό το βιβλίο.

Από το ροδοχάραγμα της γέννησης του Αγίου μέχρι την ευλογημένη ώρα που άνοιξε την αγκαλιά του ο Ουρανός να τον δεχθεί στην Ουράνια Βασιλεία του Θεού· εκεί στα Άγια και Ιερά χώματα· στο περιβόλι της Παναγίας μας, στην Ιερά Καλύβη του Αγίου Γεωργίου στα Κausοκαλύβια.

Και κατακλείων αυτή την προλογική γραφή για το εξαιρετικό αυτό σύγγραμμα «Άγιος Πορφύριος ο Κausοκαλυβίτης» του Γ. Ν. Φουκαδάκη κρίνω πνευματικά χρήσιμο να καταστήσω τους αναγνώστες κοινωνούς ενός κειμένου που γράφει ο πατήρ Γεώργιος (Αλευράς) ο Κausοκαλυβίτης που έζησε κοντά στον Άγιο μας και αξιώθηκε μαζί με άλλους πατέρες να υπηρετήσουν το θαύμα της αναχωρήσεώς του από «τα εντεύθεν προς τα εκείθεν». Εκεί, λοιπόν, στα Κausοκαλύβια, λίγο πριν φύγει, μάζεψε τα καλογεροπαίδια του και τους είπε: «Αν σας ρωτήσουν –ακούμε ύψος και βάθος ταπεινώσης– αν ερωτηθεί κάποιος από εσάς για τη ζωή του Γέροντα να απαντήσετε κοφτά: Ήταν ένας καλογερόπαπας Ορθόδοξος. Αυτό θα πείτε για μένα» και ακολούθως: «Δεν έχω τίποτα να πω σε κανέναν· ένα μόνον προς όλους. Σαν από εδώ κάτω στη Γη δεν ενωθούμε με τον Τριαδικό Θεό, δεν ελπίζουμε να έχουμε καμία σχέση μαζί Του».

Μεγάλη είναι η ελπίδα μας ότι το βιβλίο αυτό των καταξιωμένων στο αναγνωστικό κοινό Εκδόσεων ΨΥΧΟΓΙΟΣ να βοηθήσει πάρα πολλούς να γνωρίσουμε με τον ισάγγελο Άγιο του καιρού μας, τον Άγιο Πορφύριο τον Καυσοκαλυβίτη, γιατί όπως σημειώνει ο πολυσέβαστος Γέροντας Προηγούμενος της Ιεράς Μονής Ιβήρων πατήρ Βασίλειος (Γοντικάκης) «...ο Άγιος Πορφύριος παραμένει για τον πολύ κόσμο ένας άγνωστος. Δεν έχει ακόμα το φως του αστεριού του φθάσει σε εμάς. Δεν έχουμε κατανοήσει τον λόγο του...»

Ευχή και προσευχή μας, η ευλογία και η αγάπη του Θεού και Πατρός διά πρεσβειών της Υπεραγίας Θεοτόκου των Αγίων και του Αγίου Γέροντός μας, Πορφυρίου του Καυσοκαλυβίτου να σκέπει και να προστατεύει πάντα ημάς, την αγωνιζομένη νεολαία μας, τις οικογένειες και το φιλόχριστον γένος των Ελλήνων απανταχού της Γης.

Φώτιος Γ. Παπαγεωργίου
Θεολόγος

Σημείωση: ο Φώτιος Παπαγεωργίου ήταν ο ψάλτης του Αγίου Πορφυρίου στην Πολυκλινική Αθηνών στον ναό του Αγίου Γερασίμου, από το 1958 έως το 1973.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Άγιος Πορφύριος είναι ένα «δώρο του Θεού» στον άνθρωπο του εικοστού αιώνα. Ο Θεός τον κράτησε κοντά μας (μικρόσωμο, με γαλανά μάτια και γλυκό χαμόγελο) για ογδόντα έξι χρόνια, αλλά πνευματικά στο διηνεκές! Υπήρξε ένα φως που έλαμψε στην εποχή μας και δέσποσε σχεδόν σε όλο τον αντιφατικό εικοστό αιώνα (1906-1991). Μια εξαιρετική ευλογία του Θεού για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, η οποία προσπαθεί να ανορθωθεί προς ένα μέλλον που φαινόταν νεφελώδες.

Το μεγαλύτερο μέρος της μακράς ζωής του το πέρασε εκτός του Αγίου Όρους, παραμένοντας όμως παντού, ακόμα και στο θορυβώδες κέντρο της Αθήνας, ένας Αγιορείτης μοναχός. Η διακονία του στην Αθήνα συνέπεσε με την περίοδο της Κατοχής, του Εμφυλίου και τα περισσότερα χρόνια της Δικτατορίας. Παρέμεινε κοντά στην Αθήνα, στα Καλλίσια, στην αρχή και ύστερα στο Μήλεσι Ωρωπού, μέχρι το 1991, οπότε αναχώρησε οριστικά για το «κύκνειο άσμα» του στο Άγιο Όρος.

«Αυτά που διαβάζουμε στα συναξάρια, στους βίους των αγίων και μένουμε κατάπληκτοι, τα ζούσαμε, συνέβαιναν δίπλα μας, διότι ο γέρον Πορφύριος ήταν ένας ζωντανός άγιος», είχε πει το πνευματικό του παιδί, ο ιερομόναχος Δανιήλ Γούβαλης. Πόσα άραγε να οφείλει ο κόσμος, πέρα από τη σωματική, στην πνευματική παρουσία του, στις προσευχές του!

«Αφορισμένος εκ κοιλίας μητρός», επιλεγμένος από τον Θεό για τη μεγάλη αποστολή του! Ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης δέχτηκε

«παιδιόθεν» στην Εύβοια την άνωθεν κλήση του. Άρχισε και ολοκλήρωσε τον μοναχικό του βίο στον ίδιο τόπο, στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων. Η ζωή του υπήρξε «πολυκύμαντη». Στο πρόσωπό του συγκεντρώνονταν τα χαρακτηριστικά που συναντούμε σε όλους του αγίους της Εκκλησίας: αγάπη, ταπείνωση, πίστη, διάκριση. Τον διέκρινε η απλότητα και ζούσε με εξαιρετική λιτότητα. Δεν του άρεσε η δημοσιότητα, ασχέτως ότι άθελά του έγινε εν ζωή γνωστός σχεδόν σε όλο τον κόσμο.

Για τα «θαυμαστά γεγονότα» του βίου του προηγήθηκε ένας πραγματικός αγώνας. «Εγώ έχω κάνει στην έρημο. Έχω αγωνιστεί. Νηστείες, κακουχίες, αγρυπνίες, γυμνότητα. Και όλα αυτά για την αγάπη του Χριστού. Εγώ είχα χύσει αίμα!»¹, ανέφερε αργότερα.

Η ζωή του Αγίου Πορφυρίου αποτελεί μια συνεχή έκπληξη, ανεξαρτήτως αν γνωρίζουμε πολλά ή λίγα γι' αυτήν. Έζησε στις μέρες μας, τα εβδομήντα εννιά χρόνια του εκτός του Αγίου Όρους, και πολλοί συνάνθρωποί μας τον γνώρισαν. Περιπάτησε ανάμεσά μας, στο κέντρο της Αθήνας, τριάντα τρία χρόνια! «Παπά μου, δε σε είδαμε, δε σε γνωρίσαμε. Πω, πω, πω, εμείς να σ' έχουμε τόσα χρόνια και να μη σε ξέρουμε!» του είχε πει ο καθηγητής της Ιατρικής Αθηνών Κωνσταντίνος Αλιβιζάτος, μόλις τον γνώρισε και άρχισε να τον συμβουλευέται. Πάντα μπορούσες να τον συναντήσεις με ευκολία. Η αγκαλιά του ήταν ανοιχτή για όλους. Πήγαινε όπου υπήρχε ανάγκη: να βρει νερό και να σβήσει τη δίψα των άλλων. Δε φοβόταν να πάει ακόμα και στους οίκους ανοχής για να μεταφέρει και εκεί το φως του Χριστού: «Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι», για να τελέσει ακόμα και ακολουθίες της Εκκλησίας (ευχέλαιο, αγιασμός). Κανείς δεν τον παρεξηγούσε, τα ίδια τα κορίτσια των οίκων έλεγαν πως είναι ο «δικός μας παπάς»!

---

1. Βλ. Ευάγγελου Χρ. Καραδήμου, *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, Μήλεσι 2011, σ. 132-133.

Ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης (κατά κόσμον Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης) από τον Άγιο Ιωάννη Αλιβερίου στην Εύβοια, δωδεκάχρονος, κρυφά από τους γονείς του, οι οποίοι για επτά χρόνια τον νόμιζαν νεκρό, με ένα «ψέμα» και τον «θείο» γέροντά του Παντελεήμονα, βρέθηκε το 1918 στο Άγιο Όρος, στη δύσβατη Σκήτη των Καυσοκαλυβίων, στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου. Δυο χρόνια μετά έγινε μοναχός και του δόθηκε το όνομα Νικήτας. Στα δεκαέξι του χρόνια έλαβε από τον Θεό το διορατικό χάρισμα μέσα στο κυριακό της σκήτης. Σχεδίαζε να μείνει για πάντα στα Καυσοκαλύβια, μόνος ενώπιον του Θεού και των αυστηρών γερόντων του, όπως το μοναχικό αηδονάκι που άκουσε να υμνεί τον Δημιουργό του στο υδάτινο πέραςμα με τους φοίνικες, ανεβαίνοντας προς την Κερασιά.

Μια σοβαρή αρρώστια όμως τον ανάγκασε να εγκαταλείψει την αγαπημένη του έρημο. Κάνοντας υπακοή στον «νευρικό και αφίθυμο» παπα-Ιωαννίκιο, για να μαζέψει όσο γινόταν περισσότερα σαλιγκάρια κατά τα πρωτοβρόχια του 1925, αναρριχήθηκε στις ψηλές κορυφές του βουνού στον Άγιο Νήφωνα. Εκεί κινδύνευσε θανάσιμα από τα βράχια που εξαιτίας της βροχής άρχισαν να κυλούν προς τη θάλασσα. Φορτωμένος με τον βρεγμένο σάκο του και με τον παγωμένο αέρα να κατεβαίνει από τον Αθω, αρρώστησε από υγρά πλευρίτιδα. Η παραμονή του ήταν αδύνατη εκεί όπου στερούνταν τα βασικά για τη διατροφή τους. Η έξοδός του από το Άγιο Όρος για το χωριό του στην Εύβοια είναι συγκινητική. Ο Θεός τον στέλνει στον κόσμο, στα «απολωλότα πρόβατά Του», σε εμάς!

Από την Εύβοια θα καταλήξει λίγο πριν από την έκρηξη του Ελληνοϊταλικού Πολέμου το 1940 στο κέντρο της Αθήνας. «Εκεί όπου με είχε φέρει ο Θεός», τριάντα τρία χρόνια στην Ομόνοια, στο πιο πολύβουο μέρος της Αθήνας, στην εκκλησία της Πολυκλινικής Αθηνών, στην οδό Πειραιώς, μέσα στον πόνο από τις αρρώστιες και τον θάνατο. Με αυτοθυσία θα διακονήσει τους άρρωστους και τους πονεμένους. «Ήταν μεγάλος γιατί ήταν πονεμένος και ταπεινός!» (Μωυσής Αγιορείτης).

Στα Καλλίσια της Πεντέλης άρχισαν να τον επισκέπτονται πολλοί, αλλά πάλι μια νέα αρρώστια, το «έμφραγμα του μυοκαρδίου» που υπέστη, θα τον αναγκάσει εξαιτίας του κακού κλίματος να μην ξαναπάει εκεί. Στο Μήλεσι του Ωρωπού θα ιδρύσει το ησυχαστήριό του, ένα όνειρο ζωής, όπου απάλυνε τον πόνο αναρίθμητων επισκεπτών. Πολλές φορές θα «ταξιδεύει» και θα μιλά για τα αγαπημένα του Κausοκαλύβια. Αν και πολλοί πίστευαν ότι οι αρρώστιες και το γήρας δε θα του επέτρεπαν να επιστρέψει εκεί, ο ίδιος σχεδίασε με πολλούς τρόπους την οριστική του επιστροφή. Γι' αυτό άρχισε να πηγαίνει στην Αχλαδερή της Εύβοιας, σε κλίμα παρόμοιο με τα Κausοκαλύβια, για να κάνει τις «προπονήσεις» του. Περιμένε ένα «πράγμα» ακόμα να του δώσει ο Θεός: να επιστρέψει στα Κausοκαλύβια για να ζήσει εκεί, όχι για να πεθάνει!

Ο λόγος του Αγίου Πορφυρίου είναι γλυκός, βαθύτατα θεολογικός, ποιητικός, «σαν μυθιστόρημα». Περιέγραφε «ωραίες αναμνήσεις», «γεγονότα» πάρα πολλά απ' τη ζωή του! «Όλη μου η ζωή είναι με τέτοια, που δεν μπορώ και να τα θυμηθώ». *Ευφραίνομαστε από τον λόγο του!* «Παιδιά, μη με παρεξηγήσετε. Αν θέλετε, ακούστε τα. Και όχι μόνο να τα ακούσετε, αλλά να τα θυμόμαστε». «Και θέλω να πω: εκμεταλλευτείτε με, παιδιά μου. Τι να σας πω; Ντρέπομαι που το λέω αυτό. Εγώ δεν άφηνα τον γέροντά μου»²!

Ο Θεός πάντοτε, σε κάθε εποχή, έχει τους «δικούς Του ανθρώπους» για να τους βλέπουν οι άλλοι «ως πυξίδα» και να λένε: «Να, υπάρχει Θεός!» Αυτό που είχε πει για άλλους αγίους, αποδείχθηκε πλέον περίτρανα πως ίσχυε και για τον ίδιο τον Άγιο Πορφύριο. Ήθελε να γίνουμε «ποιητές», γιατί ο Θεός δε θέλει κοντά Του «χοντρές ψυχές»!

---

2. Βλ. *Άγιο Πορφυρίου Κausοκαλυβίτου, Θα σας πω..., Ηχογραφημένες διηγήσεις του αγίου για την ζωή του*, Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, Μήλεσι ²2015, σ. 106, 123.

Ο Άγιος Πορφύριος υπήρξε η «εντυπωσιακότερη» οσιακή ύπαρξη της εποχής μας! Πρόσωπο «ιερό», όχι απλώς επειδή υπήρξε μοναχός και ιερέας, αλλά γιατί ο Θεός τού δώρισε το εκπληκτικό χάρισμά του! «Εγώ δεν είμαι άξιος, δεν έγινα καλός. Να ιδείς θαύματα! Το χέρι του Θεού ολοφάνερο». Το παραδεχόταν ότι είχε το διορατικό και προορατικό χάρισμα, αλλά έλεγε: «Αυτό το χάρισμα μου το έδωσε ο Θεός, για να γίνω καλός!» Μοναδική περίπτωση! Δύσκολο να βρεθεί κάτι παρόμοιο ακόμη και στους βίους των αγίων. Το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον γίνονταν γνωστά, η ίδια η ψυχή του ανθρώπου. Αποκάλυπτε στους επισκέπτες του το όνομά τους και τις δυσκολίες τους. Περιέγραφε το μέρος τους σαν να το είχε επισκεφτεί πολλές φορές. Έβλεπε ανθρώπους που είχαν ζήσει πολλά χρόνια πριν, τόπους μακρινούς, κάτω από τη γη κρυμμένους θησαυρούς, πηγές νερού, την πίσω πλευρά του φεγγαριού, μελλοντικά γεγονότα με μεγάλη ακρίβεια!

Το χάρισμά του ποτέ δεν το χρησιμοποίησε για τον ίδιο. Δε ζήτησε από τον Θεό να θεραπεύσει κάποιες από τις πολλές αρρώστιές του, να τον κάνει καλά. Ήταν «απίστευτα ασθενής και παρέμεινε αθεράπευτος μέχρι τέλους!»³ Απεναντίας, παρακάλεσε με τη δυνατή προσευχή του τον Θεό σε πολλές περιπτώσεις επισκεπτών του ασθενών να τους κάνει καλά. Μικρό παιδί στο χωριό του είχε ζητήσει από τον Χριστό να πεθάνει ο ίδιος και να ζήσει η βαριά άρρωστη αδελφή του. Αυτό το ζήτησε από τον Θεό σε αρκετές περιπτώσεις επισκεπτών του σοβαρά ασθενών: να πάρει ο ίδιος τη σοβαρή αρρώστιά τους! Η αγάπη άλλωστε αποτέλεσε το κέντρο της ζωής του, την οποία εξέφρασε ως συμμετοχή στον πόνο και στις δυσκολίες του άλλου.

Με απερίγραπτη χαρά δεχτήκαμε στις 7 Νοεμβρίου 2017 την

---

3. Βλ. Θανάση Ν. Παπαθανασίου, *Ένας ησυχαστής του Αγίου Όρους στην καρδιά της πόλης. Όσιος Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης*, Εκδόσεις Εν πλω, Αθήνα 2014, σ. 24, 27, 31.

πρόταση των Εκδόσεων Ψυχογίος να ετοιμάσουμε βιβλίο για τον Άγιο Πορφύριο. Ήταν μια πρόκληση να επιτύχουμε κάτι διαχρονικό, πληρέστερο των προηγούμενων δημοσιεύσεων. Επρόκειτο όμως για μεγάλο εγχείρημα, όπως διαπιστώναμε εμβαθύνοντας στον βίο και στο έργο του.

Ενθυμούμαι με συγκίνηση την πρώτη μέρα μου στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, στο τμήμα της Θεολογίας. Ο πρώτος συμφοιτητής που γνώρισα στον διάδρομο προς το αμφιθέατρο ήταν ο Σταύρος Μπαϊρακτάρης, από τον Άγιο Ιωάννη Αλιβερίου, το χωριό του Αγίου Πορφυρίου, συγγενής του. Έτσι η πορεία μου στη Θεολογία έμελλε να αρχίσει ακούγοντας πρώτη φορά για το χωριό του Αγίου, το οποίο σύντομα επισκέφτηκα με τον συμφοιτητή μου. Για να ολοκληρωθεί η φοίτησή μου στη Θεολογία το 2014, με τη διπλωματική εργασία μου για το μάστερ, με θέμα της την ασθένεια και τον θάνατο κατά τον Άγιο Πορφύριο (παράλληλα με τον Άγιο Παΐσιο Αγιορείτη και τον Άγιο Ιάκωβο Τσαλική). Φαίνεται πως όλα προετοιμάζαν τη μεγάλη ευθύνη αυτής της νέας συγγραφής για τον βίο και το έργο του Αγίου Πορφυρίου.

Σε κάθε σελίδα του βιβλίου για τον βίο του Αγίου Πορφυρίου πορευόμαστε από έκπληξη σε έκπληξη! Ο βίος του και ιδίως το χάρισμά του υπερβαίνουν, κατά τη γνώμη μας, τους βίους και τα χαρίσματα όλων των αγίων ασκητών, όπως περιγράφονται στο Γεροντικό και στους Βίους των Αγίων! Άλλοι άγιοι του καιρού μας (Άγιος Παΐσιος, γέροντας Σωφρόνιος του Έσεξ, γέροντας Εφραίμ ο Κατουνακιώτης κτλ.) που τον γνώρισαν, το διαπίστωσαν. Χαίρονταν για την αγιότητά του! Καυχιόνταν για τον Άγιο Πορφύριο, γιατί οι άγιοι δεν έχουν μικρότητες και ανταγωνισμούς.

Είδαμε τον Άγιο Πορφύριο περισσότερο ως προς την ανθρωπινή πλευρά του, κι αυτό όσο ο ίδιος μας το φανέρωσε. Δεν είναι εύκολο να καταγραφεί η ζωή του, το μεγαλείο του! Δεν περιγράφεται εύκολα η «απερίγραπτη πνευματική ζωή» του σύγχρονου

αγίου. Κανένας δεν μπορεί να εκφράσει με ακρίβεια, όσες φορές κι αν τον είδε και τον άκουσε, τη «μυστική» ζωή του, την αγιότητα του και τα μεγάλα «κατορθώματά» του ενώπιον του Θεού και των ανθρώπων! Η διαρκής παρουσία του θα αποκαλύπτει για πάντα σε όλο τον κόσμο τη δόξα του κοντά στον θρόνο του Θεού. Δεν μπορέσαμε να ανέβουμε περισσότερο, για να φτάσει περισσότερο φως του σε εμάς. Ως άνθρωπος του κόσμου, ήθελα να αποταθώ –μέσω των Εκδόσεων Ψυχογιός– στους ανθρώπους του κόσμου, ομοιοπαθείς.

Σταθήκαμε με ευλάβεια απέναντι στον υπέροχο βίο του και στο έργο του. Συχνά συγκινηθήκαμε! Σε πολλά σημεία ο βίος του προκαλεί δέος και κατάνυξη, όπως εύκολα μπορείτε να διαπιστώσετε. Δεν μπορείς να μείνεις απαθής. Πάντα όμως παίρνεις δύναμη, πολλή δύναμη! Αυτά που γράφουμε είναι τα «σημάδια της αγίας βιοτής του, αποδείξεις της παρουσίας του Αγίου Πνεύματος στη ζωή μας και υποθήκες για ολόκληρη τη γενιά μας»⁴!

Ο Άγιος Πορφύριος δεν άφησε κάποιο δικό του γραπτό κείμενο, αν και μίλησε πολύ και σε πολλούς για τη ζωή του. Σε μοναχό της συνοδείας του υπαγόρευσε στα Καυσοκαλύβια, στις 17 Ιουνίου 1991, λίγους μήνες πριν από την κοίμησή του, αποχαιρετιστήρια επιστολή προς τα πνευματικά του παιδιά, ως είδος πνευματικής διαθήκης. Υπάρχουν πολλές μαρτυρίες από αυτόπτες και αυτήκοους μάρτυρες. Στηριχθήκαμε αρκετά στις ηχογραφημένες διηγήσεις του. Πολλοί που άγγιξαν τον Άγιο και περπάτησαν μαζί του μας μεταφέρουν την εμπειρία τους. Αντλήσαμε πληροφορίες απ’ όσα κατέγραψαν οι μοναχές Θεολήπτη και Θεοφρόνη, οι οποίες επί τρεις δεκαετίες έμειναν κοντά του και στη συνέχεια εγκαταβίωσαν στη Μονή Χρυσοπηγής στα Χανιά. Επίσης, πήραμε αρκετά στοιχεία από ένα συνέδριο με αφορμή τα εκατό χρόνια

---

4. Βλ. Γεωργίου Παπαζάχου, «Δεκατέσσερα χρόνια κοντά του», *Σύναξη* 41 (1992), σ. 93.

από τη γέννησή του, από τις 10 έως τις 12 Μαΐου 2007 στα Χανιά, με εκλεκτούς ομιλητές πνευματικά παιδιά του απ' όλο τον κόσμο.

Τα όσα με ακρίβεια, ύστερα από πολύ κόπο και χωρίς κάποια επεξεργασία, η οποία θα τα αλλοίωνε, κατέγραψαν άλλα πνευματικά του παιδιά τα οποία συνδέονταν με το ησυχαστήριο Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στο Μήλεσι και ανακοινώθηκαν με την παρέλευση πολλών χρόνων από την κοίμησή του, αποτέλεσαν την κύρια πηγή του έργου μας. Όλους όσους κατέγραψαν στοιχεία του βίου του και τους λόγους του, ανεκτίμητο θησαυρό, εξ αρχής τους ευχαριστούμε θερμότατα. Ήδη έλαβαν από τον Θεό και τον Άγιο Του μισθό «εκατονταπλασίονα». Σε όσα χρησιμοποιήσαμε από αυτά, έχουμε υποσελίδιες παραπομπές και τα αναφέρουμε και στη βιβλιογραφία.

Πληροφορίες για το τελευταίο διάστημα της ζωής του στα Καυσοκαλύβια μας παρείχαν ο ιερομόναχος Γεώργιος Καυσοκαλυβίτης και ο μοναχός Ακάκιος Καυσοκαλυβίτης, οι οποίοι ήταν στην τελευταία συνοδεία του Αγίου στην καλύβη του Αγίου Γεωργίου, καλύβη της μετανοίας του. Έζησαν κοντά του, πριν ακόμα γίνουν μοναχοί, πολλά σημαντικά γεγονότα, όπως το τελευταίο διάστημα της ζωής του, την κοίμησή του, καθώς και την ανακομιδή των αγίων λειψάνων του. Τον πατέρα Γεώργιο είχαμε γνωρίσει πριν από πολλά χρόνια στο Παγκράτι και τον συναντήσαμε μετά το Πάσχα του 2018 στην καλύβη της Ζωοδόχου Πηγής στα Καυσοκαλύβια. Με τον πατέρα Ακάκιο γνωριστήκαμε στο κελάκι του Αγίου Πορφυρίου στα Καυσοκαλύβια και τελευταία συνομιλήσαμε για τον Άγιο. Ο καθηγητής Καρδιολογίας και γιατρός του Γεώργιος Παπαζάχος με μια σημαντική επιστολή του στη Σύναξη, σαράντα μέρες μετά την κοίμησή του, καθώς και με πολλά άλλα κείμενά του μας δίνει σημαντικές πληροφορίες για τον Άγιο και τις ασθένειές του.

Επιδιώξαμε το βιβλίο για τον Άγιο Πορφύριο να έχει πληρότητα και εγκυρότητα, να αποτελέσει σημείο αναφοράς και να μην περιλαμβάνει αμφίβολης σημασίας προσωπικές ιστορίες. «Έχου-

με χρέος να μεταφέρουμε αυτούσια, σχεδόν αυτολεξεί, τα λόγια του» (μακαριστός μητροπολίτης Ιεραπύτνης Ευγένιος). Κάναμε προσεκτική επιστημονική και δημοσιογραφική έρευνα πολλών χρόνων στις πηγές, για την αλήθεια και την ιστορική ακρίβεια του βίου του. Η έρευνα αυτή δεν ήταν εύκολη. Μελετήσαμε ό,τι έχει γραφτεί για τον Άγιο και ακούσαμε τους πιο σημαντικούς λόγους για τον Άγιο από διάφορους που τον γνώρισαν. Συναντήσαμε αυτά τα χρόνια πολλά πνευματικά του παιδιά και συνομιλήσαμε για τον Άγιο. Προσπαθήσαμε να μη χαθεί τίποτα σημαντικό από τον βίο και το έργο του, ούτε κάτι να παραποιηθεί και να αλλοιωθεί. Ο ίδιος ο Άγιος είχε αναφερθεί στο ότι υπήρχαν πολλοί που παραποιούσαν όσα τους έλεγε: «Μου έρχονται μερικοί εδώ, παιδί μου, και ενώ εγώ τους λέω άλλα, αυτοί πάνε και λένε άλλα πράγματα. Άλλοι εκμεταλλεύονται το όνομά μου. Άλλοι λένε υπερβολικά πράγματα για μένα. Να, ότι είμαι μάγος, τρελός, ότι πετάω στον αέρα, ότι βρίσκομαι και εδώ και αλλού... αυτόν τον είδαμε να μην πατάει στη γη. Μισό μέτρο πάνω από το χώμα, είναι άγιος, και διάφορα άλλα τέτοια που τους παγιδεύει ο Πονηρός. Τι πράγματα είναι αυτά που πάνε και λένε»⁵!

Ατέλειωτα βράδια προσπαθήσαμε –παρά την αναξιοτήτά μας– να παρακολουθήσουμε τη ζωή του Αγίου για να την καταγράψουμε όσο γίνεται ακριβέστερα: στα Καυσοκαλύβια, συνοδοιπορώντας στον Άθω, στην Εύβοια, στην Πολυκλινική Αθηνών, στα Καλλίσια, στο Μήλεσι, στην Αχλαδερή της Εύβοιας κτλ. Επιστρέφοντας κάθε φορά στη γήινη πραγματικότητά μας, είχαμε την αίσθηση πως επιστρέφουμε από έναν άλλο κόσμο. Δεν είναι καθόλου εύκολο να γράφεις για τους αγίους! Συχνά, εδώ και πολλά χρόνια,

---

5. Βλ. Αναστασίου Σ. Τζαβάρα, *Αναμνήσεις από τον Γέροντα Πορφύριο, τον διορατικό και προορατικό πνευματικό μας πατέρα*, Εκδόσεις Επτάλοφος α.β.ε.ε., Αθήνα 41993, σ. 90 και Αγαπίου μοναχού, *Η θεϊκή φλόγα που άναψε στην καρδιά μου ο Γέρον Πορφύριος*, Εκδόσεις Ιερού Γυναικείου Ησυχαστηρίου Η Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, Αθήναι 32000, σ. 62.

είχαμε διαπιστώσει πως οι μαθητές και οι συνάδελφοί μας στα λύκεια που διδάσκαμε στην Αθήνα και στην Κρήτη, ενώ γνώριζαν πολλά για τον Άγιο Παΐσιο, τους ήταν τελείως άγνωστος ο Άγιος Πορφύριος. Αυτό ισχύει και για τους περισσότερους. Ο Άγιος Πορφύριος παραμένει για τον πολύ κόσμο ένας άγνωστος. «Δεν έχει ακόμα το φως του αστεριού του φτάσει σε εμάς. Δεν έχουμε κατανοήσει πλήρως τον λόγο του»⁶!

Ολοκληρώνοντας τον εισαγωγικό λόγο μας για τον Άγιο Πορφύριο, θα θέλαμε να εκφράσουμε εν πρώτοις τις θερμότερες ευχαριστίες μας και την ευγνωμοσύνη μας στον εκδότη κύριο Αθανάσιο Ψυχογιό και στα παιδιά του, τους συνεχιστές του σπουδαίου έργου του, που πριν από λίγες μέρες γιόρτασαν τα σαράντα χρόνια προσφοράς και εκπληκτικής πορείας στον εκδοτικό χώρο, καθώς και στην υπεύθυνη των Εκδόσεων κυρία Αγγέλα Σωτηρίου, για τη συνέχιση της συνεργασίας μας δυο χρόνια μετά την έκδοση του βιβλίου για τον Άγιο Παΐσιο τον Αγιορείτη. Ευχαριστώ επίσης όσους συνέβαλαν (με την επιμέλεια, το εξώφυλλο, τις φωτογραφίες, τη σελιδοποίηση, την προώθηση, στην αρτιότητα αυτού του βιβλίου για τον Άγιο Πορφύριο).

Ευχαριστώ ακόμα εκ βάθους καρδιάς τον καθηγητή και πρόεδρο του τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκευολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, δρα Σωτήρη Δεσπότη, καθηγητή μου στο μεταπτυχιακό τμήμα του ΕΑΠ, για τη μεγάλη και πολύπλευρη αγάπη του προς όλους εμάς που υπήρξαμε φοιτητές του και για το ότι με έφερε κοντά στους μοναδικούς ανθρώπους των Εκδόσεων Ψυχογιός.

Ευχαριστώ τους συγγενείς και συγχωριανούς του Αγίου, Κων-

---

6. Βλ. Βασιλείου, προηγουμένου Ι. Μονής Ιβήρων, «Ο Γέροντας Πορφύριος ως Αγιορείτης» στο *Γέροντας Πορφύριος Κανσκαλοβίτης, Ορόσημο αγιότητα στο σύγχρονο κόσμο*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής, Χανιά 2008, σ. 79.

σταντίνο Μπαϊρακτάρη, ογδόντα πέντε χρονών, πατέρα του συμφοιτητή μου Σταύρου, και τον Βασίλειο Μπαϊρακτάρη και την ενενηντάχρονη μητέρα του Κυπαρισσία, πρώτη εξαδέλφη του Αγίου, για τις πληροφορίες που μου έδωσαν για τον Άγιο Πορφύριο, για το χωριό τους τον Άγιο Ιωάννη, τις γιορτές και τα έθιμά τους. Επίσης, ευχαριστώ τον ιερέα Ελευθέριο Σταμπέλο από τη Μητρόπολη Καρυστίας για τις ακριβείς πληροφορίες που μας έδωσε για το πέρασμα του Αγίου Πορφυρίου από την Κύμη και τη χειροτονία του σε διάκονο και πρεσβύτερο.

Θερμές ευχαριστίες για τη μεγάλη τιμή να μιλήσουμε πολλές φορές για τον Άγιο Πορφύριο απευθύνω στον θεολόγο κύριο Φώτη Παπαγεωργίου, ψάλτη στην εκκλησία του Αγίου Γερασίμου της Πολυκλινικής Αθηνών στα χρόνια που λειτουργούσε εκεί ο Άγιος Πορφύριος, από το 1958 έως το 1973.

Ευχαριστώ τη σύζυγό μου Ιωάννα και τον γιο μου Νικόλαο για την αγάπη τους και την υπομονή τους σε όλο το μακρύ διάστημα της συγγραφής αυτού του βιβλίου. Μόνο κάποιες φορές ο μικρός, μην μπορώντας άλλο να περιμένει, με τράβαγε από το χέρι και μου έλεγε: «Έλα να παίξουμε»!

Έπειτα από εργασία πολλών χρόνων, έχοντας περπατήσει σε όλα τα μέρη όπου έζησε και μεγαλούργησε ο Άγιος, παραδίνουμε στον άνθρωπο του κόσμου τον βίο και το έργο ενός που αγάπησε πολύ τον κόσμο, που τον παρηγόρησε και τον έκανε να αγαπήσει περισσότερο τον Χριστό. Είναι ο Άγιος του καιρού μας, ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης.

Θέλουμε με αυτό το βιβλίο να γίνει περισσότερο γνωστός ο Άγιος Πορφύριος στον άνθρωπο του κόσμου. Ο πολύς κόσμος περιμένει τον Άγιο Πορφύριο!

Αθήνα 5 Ιουνίου 2019

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΩΣ ΚΟΣΜΙΚΟΥ (1906-1918)

1. Η παιδική ηλικία του Αγίου Πορφυρίου στον Άγιο Ιωάννη της Εύβοιας (1906-1912) – Οι γονείς του

Γεννήθηκε στον Άγιο Ιωάννη της Εύβοιας

Ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης¹ (κατά κόσμον Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης) γεννήθηκε την Τετάρτη 7 Φεβρουαρίου 1906 στο χωριό Άγιος Ιωάννης, κοντά στο Αλιβέρι της Εύβοιας.

Οι πρόγονοι του Αγίου Πορφυρίου από το γένος του πατέρα του κατάγονταν από το χωριό Μεταμόρφωση του Σουλίου. Πέντε με έξι οικογένειες βοσκών από το Μαρούσι Αττικής είχαν θεμελιώσει οικισμό στην Εύβοια από το 1470 με την ονομασία Καλοστούμαλο, στο μέρος όπου αργότερα μετοίκησαν οι πρόγονοί του. Τα σπίτια τους τα έφτιαχναν μικρά και χαμηλά (χαμόσπιτα), όσο τους το επέτρεπαν οι Τούρκοι. Η παλιά εκκλησία στη Μονή του Αγίου Νικολάου Κορακιών είχε πολύ χαμηλή είσοδο, για να μην μπαίνουν οι Τούρκοι με τα άλογά τους. Ο συνοικισμός ονομάστηκε μετά το

---

1. Η Αγία και Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης, στις 27 Νοεμβρίου 2013, έγραψε στο εορτολόγιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας τον Άγιο Πορφύριο τον Καυσοκαλυβίτη και καθόρισε να τιμάται η μνήμη του στις 2 Δεκεμβρίου, ημέρα της κοίμησής του.

τέλος των εχθροπραξιών με τους Τούρκους Κουτσουμάλο (μικρή πεδινή έκταση). Με την άφιξη των Σουλιωτών, είτε από αναγκαστικό είτε λόγω της διαφορετικής ενδυμασίας τους, μετονομάστηκε σε Κουστουμάλο («άλλο κοστούμι»). Τους Σουλιώτες τους έλεγαν Μπαϊρακταραίους. Το όνομα Μπαϊρακτάρης σημαίνει σημαντικόφωρος, δηλαδή οι νέοι κάτοικοι σήκωσαν μπαϊράκι, σημαία.

Στην κεντρική πλατεία του Αγίου Ιωάννη, στο πιο ψηλό σημείο του χωριού, υπήρχε ορθογώνιος ψηλός πύργος, παρατηρητήριο, από τα χρόνια της Ενετοκρατίας (1204), ο οποίος σωζόταν έως το 1905. Τον κατεδάφισαν το 1920 και τα υλικά του χρησιμοποιήθηκαν για την ανέγερση της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου (αφιερωμένη ακόμα στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο και στον Άγιο Νικόλαο), η οποία είχε θεμελιωθεί το 1897 και ολοκληρώθηκε το 1927.

Στο χωριό Άγιος Ιωάννης, από τον 11ο αιώνα υπήρχε η παλιά εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, ρυθμού μονόκλιτης βασιλικής. Σ' αυτή την εκκλησία ήταν ψάλτης ο πατέρας του Αγίου Πορφυρίου. Στον Άγιο Δημήτριο βαπτίστηκε ο μικρός Ευάγγελος και εκεί τον έπαιρνε ο πατέρας του στις λειτουργίες. Το σπίτι τους είναι ακριβώς απέναντι από την εκκλησία. Το χωριό είχε δυο ενορίες και δυο κοιμητήρια. Η άλλη εκκλησία του χωριού, αφιερωμένη στη Μεταμόρφωση του Σωτήρα, στολίδι της περιοχής, και το κοιμητήριο οικοδομήθηκαν όταν οι κάτοικοι του Αγίου Ιωάννη και του Κουστουμάλου ενώθηκαν σε έναν οικισμό. Η εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα θεμελιώθηκε το 1894 σε κτήμα της Μονής του Αγίου Νικολάου Κορακιών, το οποίο το αγόρασαν κάτοικοι του χωριού από τον τσιφλικά Αλέξανδρο Κοντόσταυλο και το δώρισαν στην Κοινότητα. Η αποπεράτωσή της έγινε το 1899, λίγα χρόνια πριν από τη γέννηση του Αγίου².

---

2. Συνέντευξη από τον Κωνσταντίνο Μπαϊρακτάρη, ογδόντα πέντε χρόνων, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφυρίου, ψάλτη στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, όπου ψάλτης είχε κάνει παλιότερα ο πατέρας του Αγίου Πορφυρίου, στις 12-6-2019 στον Άγιο Ιωάννη Αλιβερίου.

Οι γονείς του

Οι γονείς του Αγίου Πορφυρίου ήταν ο Λεωνίδας Μπαϊρακτάρης και η Ελένη Λάμπρου-Μπαϊρακτάρη, κόρη του Αντωνίου Λάμπρου. Διακρίνονταν για την ευσέβειά τους. Ασχολούνταν με τη γεωργία και είχαν λίγα ζώα. Παρά την εργατικότητα τους, δυσκολεύονταν να συντηρήσουν την πολύτεκνη οικογένειά τους.

Ο Λεωνίδας Μπαϊρακτάρης από μικρός ήθελε να γίνει μοναχός. Μεγαλώνοντας, ανέλαβε ψάλτης στο χωριό του, στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου. Γνώρισε τον Άγιο Νεκτάριο κατά τα έτη 1890-1893 όταν, έχοντας εγκαταλείψει την Αλεξάνδρεια, βρισκόταν στην Εύβοια και είχε μάλιστα τη μεγάλη ευλογία να είναι ο ψάλτης του σε αρκετές λειτουργίες.

Ο πατέρας του δεν έχανε ευκαιρία να διδάσκει στον μικρό Ευάγγελο τους ύμνους της Εκκλησίας και την Παράκληση της Παναγίας. Του μάθαινε ακόμα κείμενα από αρχαίους Έλληνες συγγραφείς και ιστορίες που περιλαμβάνονταν στην *Ελληνική Χριστομάθεια*. Το βιβλίο αυτό είχε εκδοθεί από το Υπουργείο των Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαιδεύσεως. Η έκδοση του 1900, την οποία χρησιμοποιούσε ο πατέρας του, διασώζεται στο ησυχαστήριο στο Μήλεσι. (Αργότερα ο Άγιος, γέροντας πια, θυμόταν ορισμένες από αυτές τις ιστορίες σε μια μετακίνησή του με το πλοίο από τον Ωρωπό προς την Ερέτρια).³

Ο πατέρας του έλεγε ακόμα κάποιες φράσεις στα γαλλικά, όπως το «Αγάπα τον Θεό» (θυμόταν αργότερα ο Άγιος πώς του πρόφερε το Dieu)⁴.

Κατά τα έτη 1910-1915, πολλοί κάτοικοι του Αγίου Ιωάννη έφυγαν για την Αμερική, όπου εργάστηκαν στην κατασκευή της Διώρυγας του Παναμά. Ο Λεωνίδας Μπαϊρακτάρης, εξαιτίας της

3. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου*, σ. 562-563.

4. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου*, σ. 24-25 και *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω...*, σ. 197.

μεγάλης φτώχειας της οικογένειάς του, αναγκάστηκε να τους ακολουθήσει. Εκεί όμως δεν τα πήγε καλά και ύστερα από λίγο καιρό επέστρεψε στο χωριό του.

Οι γονείς του είχαν αυστηρή συμπεριφορά προς τον γιο τους Ευάγγελο. Στο σπίτι του δεν τον επιβράβευαν ποτέ⁵.

Η Ελένη Λάμπρου, η μητέρα του, συνήθως τον «μάλωνε» πιο πολύ. Ο Ευάγγελος τότε «έβγαζε λίγα δάκρυα». Έλεγε αργότερα ότι αυτός ο τρόπος τον ωφέλησε πολύ. Η μητέρα του ήταν «στενόχωρη» και συνήθως δεν άφηνε τον Ευάγγελο και τα αδέρφια του να βγαίνουν έξω. Αν δεν την άκουγαν και έβγαιναν έξω, μόλις επέστρεφαν, τα χτυπούσε. Η μητέρα του ήταν επίσης πολύ «άστατη», είχε μια «αστάθεια». Άλλες φορές, όταν έκανε κάποια δουλειά και δεν ήθελε τα παιδιά της να είναι στα πόδια της, τους έλεγε πως στέκουν γύρω της «σαν άγγελοι που θέλουν να πάρουν την ψυχή της». Τους ζητούσε να πάνε έξω να παίξουν, να πάνε στα αλώνια, να γυρίζουν όπως όλα τα παιδάκια. Τα μάλωνε για να πάνε έξω! Δηλαδή δεν μπορούσες να καταλάβεις τι ήθελε⁶.

Η μητέρα του αργότερα, όταν ο γιος της είχε γίνει πια μοναχός και βρισκόταν στα Καλλίσια, νοσηλεύτηκε σε δύσκολη κατάσταση στην Πολυκλινική Αθηνών. Οι γιατροί έλεγαν πως γρήγορα θα γινόταν καλά. Ο ίδιος όμως «έβλεπε» με τη Χάρη του Θεού πως όχι μόνο δε θα θεραπευόταν η μητέρα του, αλλά δε θα έβγαине ζωντανή από την Πολυκλινική. Μια μέρα πέρασε να τη δει ο αδελφός του Αντώνης (κοιμήθηκε το 1990). Οι γιατροί τον πληροφόρησαν ότι η μητέρα του πάει θαυμάσια και την επομένη θα έπαιρνε εξιτήριο, το οποίο μάλιστα ετοιμάζαν. Ο Αντώνης επέστρεψε στο σπίτι του χαρούμενος. Μόλις άρχισε να τρώει, χτύπησε το τηλέφωνο. Ήταν ο γέροντας και του ζήτη-

---

5. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω...*, σ. 61.

6. Βλ. *Αγίου Πορφυρίου, Θα σας πω...*, σ. 233-234.

σε να πάνε αμέσως στην Πολυκλινική, γιατί η μητέρα τους πεθαίνει και να προλάβουν να πάρουν την ευχή της. Απόρησε, γιατί οι γιατροί τού είχαν πει πως πήγαινε καλά. Ο γέροντας επέμενε να πάνε γρήγορα για να την προλάβουν ζωντανή. Πράγματι, έφτασαν γρήγορα κοντά στη μητέρα τους και μόλις που πρόλαβαν να πάρουν την ευχή της! Έπειτα από λίγο η μητέρα του κοιμήθηκε στην Πολυκλινική Αθηνών⁷.

Έλεγε ο Άγιος Πορφύριος αργότερα, αναφερόμενος στους γονείς, ότι ο κάθε άνθρωπος έχει πάρει τα βιώματα των γονιών του, ιδίως της μητέρας του. Το πώς ζούσε η μητέρα όταν κυοφορούσε το έμβρυο, αν στενοχωριόταν, αν είχε χαρά, θλίψη ή μελαγχολία. Το νευρικό σύστημα της μητέρας επηρεάζει εκείνο του εμβρύου της. Στην ψυχή του παιδιού δημιουργείται μια «κατάσταση» που την κουβαλάει σε όλη του τη ζωή και αφήνει ίχνη μέσα του. «Μεγαλώνει, μορφώνεται, αλλά δε διορθώνεται»⁸.

Τα αδέρφια του

Ο Ευάγγελος Μπαϊρακτάρης μεγάλωσε μέσα σε πολύτεκνη οικογένεια. Ήταν το τέταρτο από τα πέντε παιδιά της οικογένειας. Τη μεγαλύτερη αδελφή του Βασιλική δεν τη γνώρισε, γιατί πέθανε σε ηλικία ενός έτους. Η άλλη αδελφή του (μητέρα της ανιψιάς του Ελένης, της σημερινής ηγουμένης Φεβρωνίας στο ησυχαστήριο του Μήλεσι) αρρώστησε με τύφο. Οι γιατροί είπαν ότι θα πεθάνει, γιατί τότε δεν υπήρχαν τα κατάλληλα φάρμακα. Η μητέρα του κλαίγοντας τον έστειλε να πάει στο περιβόλι τους. Στον δρόμο του πέρασε από την εκκλησία της Αγίας Σωτήρας (Μεταμόρφωση του Σωτήρα). Μπήκε μέσα, προσκύνησε, γονάτισε και προσευχήθηκε. Έκλαιγε και παρακαλούσε να πεθάνει ο ίδιος και να ζήσει η αδελφή

7. Βλ. *Αγίου Πορφύριου Καυσοκαλυβίτου, Ανθολόγιον θαυμάτων*, Εκδόσεις Η Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, Μήλεσι 2017, σ. 257-258.

8. Βλ. *Αγίου Πορφύριου Καυσοκαλυβίτου, Βίος και Λόγοι*, Εκδόσεις Ιεράς Μονής Ζωοδόχου Πηγής-Χρυσοπηγής, Χανιά ¹¹2013, σ. 369-370.

του! Δεν ξέχασε ποτέ αυτή την «αυταπάρνηση και την αγάπη» του⁹.

Με τα άλλα τρία αδέρφια του βοηθούσε τους γονείς του στις διάφορες εργασίες τους. Πότιζαν τον κήπο και τα δέντρα, εργάζονταν στα λίγα χωράφια της οικογένειας, φύλαγαν στο βουνό τα λίγα πρόβατά τους και φρόντιζαν τα βόδια τους. Έκοβαν ξύλα, τα οποία μετέφεραν με τα ζώα στο σπίτι. Άλλα ξύλα τα πουλούσαν στο Αλιβέρι και στην Αθήνα.

Σε ένα κοντινό μέρος του χωριού του, σε απόσταση οκτακοσίων μέτρων, στη Μουρτερή (πήρε το όνομα από τις πολλές μυρτιές που υπάρχουν εκεί), στο «Κτήμα του Λεωνίδα», του πατέρα του, έμεινε με τους γονείς και τα αδέρφια του για μεγάλο διάστημα. Ήταν ένα όμορφο καταπράσινο μέρος, με τρεχούμενα νερά και πάρα πολλά πλατάνια¹⁰. Εκεί πέρασε τον περισσότερο χρόνο της παιδικής του ζωής. Έλεγε: «Εκεί μεγάλωσα εγώ, στη Μουρτερή, εκεί πέρα... μεγάλωσα μέσα στους κήπους». Πιο πάνω ήταν η Σκοτεινή ή Παραμπόλι. Από το περιβόλι τους έβγαζαν πατάτες, ντομάτες, κολοκύθια, αγγούρια, παντζάρια, κρεμμύδια, μαρούλια.

Από παιδί ο Ευάγγελος αγαπούσε πολύ τα πουλάκια. Του άρεσε να αναζητά τις φωλιές τους. Έπιανε τα πουλάκια μόλις ετοιμάζονταν να πετάξουν και τα έβαζε σε κλουβί. Πήγαιναν οι μητέρες και τα τσίζαν από μια τρυπούλα. Μεγάλωναν και γίνονταν ωραία πουλιά που κελαηδούσαν. (Η αγάπη του για τα πετεινά συνεχίστηκε με το χάρισμα που αργότερα έλαβε από τον Θεό στο Άγιο Όρος και κατανοούσε τις φωνές τους! Όταν έπαψε να βλέπει, του άρεσε πάλι να τον πηγαίνουν σε μέρη όπου υπήρχαν πουλιά, όπως στις αετοφωλιές στην Αχλαδερή της Εύβοιας)¹¹.

9. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου*, σ. 29.

10. Συνέντευξη από τον Βασίλειο Μπαϊρακτάρη, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφύριου (η μητέρα του Κυπαρισσία ενενήντα χρονών ήταν εξαδέλφη του αγίου), στις 12-6-2019, Κουστουμάλου (Άγιος Ιωάννης) Αλιβερίου.

11. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου*, σ. 30-32.

Στο δημοτικό σχολείο

Πήγε στο δημοτικό σχολείο του Αγίου Ιωάννη Αλιβερίου («Αγιάννη») για δυο χρόνια, στην πρώτη και στη δεύτερα τάξη. Το σχολείο στεγαζόταν στον νάρθηκα της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου. Τέλειωσε μόνο την πρώτη τάξη του δημοτικού, γιατί, όταν πήγαινε στη δεύτερα τάξη, ο δάσκαλος του σχολείου αρρώστησε βαριά¹². Έτσι βίωσε την ασθένεια στο πρόσωπο του δασκάλου του, όπως είχε βιώσει τον θάνατο στο πρόσωπο της αδελφής του Βασιλικής. Ως παιδί δε μιλούσε πολύ και ήταν ντροπαλός. Ακόμα και να ήθελε κάτι, δεν το ζητούσε, γιατί ντρεπόταν.

Στο δημοτικό σχολείο έμαθε πολύ λίγα γράμματα, γιατί, όπως έλεγε, είχε «πάρα πολύ περιορισμένο μυαλό» και δεν ήταν έξυπνος. Στην πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου έμαθε τα φωνήεντα, τα σύμφωνα και τη δεύτερα κλίση. Από γεωγραφία δεν έμαθε κάτι και από την αριθμητική μόνο την πρόσθεση. Δεν μπορούσε να μάθει τη διαίρεση, τον πολλαπλασιασμό. (Αργότερα όμως έμαθε τα μαθηματικά με τον «δικό του τρόπο». Μελέτησε με επιμέλεια όσα διδάσκονταν τα παιδιά στο δημοτικό και στο γυμνάσιο. Επίσης, διάβασε θεολογικά βιβλία για να μάθει τι διδάσκονταν οι θεολόγοι. Είχε δει όλα τα βιβλία τους)¹³.

---

12. Συνέντευξη από τον Κωνσταντίνο Μπαϊρακτάρη, συγγενή και συγχωριανό του Αγίου Πορφυρίου, στις 12-6-2019, Άγιος Ιωάννης Αλιβερίου.

13. Βλ. *Βίος και Πολιτεία του Οσίου Γέροντος Πορφυρίου*, σ. 26, 47 και *Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι*, σ. 664.

Περπάτησε ανάμεσά μας στην Ομόνοια, στο κέντρο της Αθήνας, στο πιο πολύβουο μέρος της πόλης. «Εκεί όπου με είχε φέρει ο Θεός», στην Πολυκλινική Αθηνών, μέσα στον πόνο από τις αρρώστιες και τον θάνατο. Τριάντα τρία χρόνια «σαν μια μέρα»! Απαρατήρητος στους πολλούς. Ο καθηγητής Ιατρικής Κ. Αλιβιζάτος τού είπε: «Παπά μου, δεν σε είδαμε, δεν σε γνωρίσαμε. Πω, πω, πω, εμείς να σ' έχουμε τόσα χρόνια και να μη σε ξέρουμε!»

Από τη δύσβατη έρημο των Καυσοκαλυβίων, ο Θεός τον έστειλε στον κόσμο, στα «απολωλότα πρόβατά Του», σε εμάς! Στους οίκους ανοχής μετέφερε –«ο δικός μας παπάς»– το φως του Χριστού. Ήθελε ακόμα να πάει να ζήσει με τους χίπηδες στα Μάταλα, χωρίς, βέβαια, αμαρτίες. «Αυτά που διαβάζουμε στα Συναξάρια, στους Βίους Αγίων και μένουμε κατάπληκτοι, τα ζούσαμε, συνέβαιναν δίπλα μας». Ο λόγος του γλυκός, βαθύτατα θεολογικός, ποιητικός, σαν μυθιστόρημα. Μια συνεχής έκπληξη. Ευφραινόμαστε με τον λόγο του! Το εκπληκτικό χάρισμά του, μοναδική περίπτωση, καρπός υπέρμετρου αγώνα. «Τα σημάδια της αγίας βιωτής του υποθήκες για ολόκληρη τη γενιά μας»!

Μας εστάλη πολύ φως μέσα στο σκοτάδι όπου ζούμε. «Δεν έχει ακόμη το φως του αστεριού του φτάσει σε εμάς. Δεν έχουμε κατανοήσει τον λόγο του». Ο δροσερός πνευματικός αγέρας του ήδη άρχισε να πνέει! Ο πολύς κόσμος περιμένει τον Άγιο Πορφύριο!

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 24339